

Poštovani gospodine Plenkoviću, predsjedniče Vlade Republike Hrvatske,
poštovani gospodine Radin, potpredsjedniče i izaslanice predsjednika Hrvatskog sabora,
poštovani suci Ustavnog i Vrhovnog suda,
poštovani zastupnici Hrvatskoga sabora,
poštovani gospodine Klariću, bivši pučki pravobranitelj,
poštovane pravobraniteljice Pirnat Dragičević, Ljubičić i Slonjšak,
poštovani predstavnici državnih tijela, diplomatskog zbora, organizacija civilnog društva,
akademske zajednice, vjerskih zajednica, medija,
drugi bivši i sadašnji zamjenici i djelatnici naše institucije,
drugi svi,

srdačno vas pozdravljam i zahvaljujem što ste s nama danas, kada prisjećajući se jednog trenutka **u prošlosti**, stupanja na snagu **prvog** Zakona o pučkom pravobranitelju prije 30 godina, pogled usmjeravamo na sadašnjost, ali i na budućnost. Jer obljetnica nije samo prigoda za pogled unatrag, nego i za ocjenu kako je sada i za postavljanje vizije za budućnost.

Pri tome **okupljanje povodom 30 godina institucije** koristimo kao priliku za **razgovor o ljudskim pravima i vladavini prava** u Hrvatskoj, a **s fokusom na ljude**, na njihove probleme i iskustva. Jer važno je o ljudskim pravima ne samo raspravljati teoretski, kao o vrijednostima, nego kao **o pravima** te povući jasnu liniju od konkretnih iskustava i od teške stvarnosti do ostvarenja prava i pravde, do **ostvarenja ljudskih prava u praksi**.

Okupljamo se dakle **zbog prošlosti**, u prvom panelu gledamo **sadašnjost, kroz probleme i iskustva** te se potom u drugom panelu **okrećemo budućnosti** kroz izlaganja stručnjaka iz različitih područja.

Ujedno - današnji program, kao i to da smo svi ovdje zajedno pokazuju još jednu ulogu ove institucije – a to je da djelujemo **kao most koji okuplja, surađuje i komunicira** s dužnosnicima, sa građanima, sa predstavnicima institucija, sa organizacijama civilnog društva, sa medijima, sa akademskom zajednicom i s brojnim drugim dionicima. //

Ja ću ipak iskoristiti ovu priliku za govoriti **o instituciji pučkog pravobranitelja**, a kako smo se okupili kako bismo obilježili **dugih i velikih 30 godina** ove institucije.

Tih proteklih 30 godina svjedoči o predanom radu i doprinosu **svih dosadašnjih pučkih pravobranitelja** – pokojnog Branka Babca, Ante Klarića (koji je danas tu sa nama), pokojnog Jurice Malčića, Lore Vidović,

kao i svih **sadašnjih i bivših zamjenika te sadašnjih i bivših djelatnika**, kojima se ovim putem zahvaljujem;

A ovim putem **zahvaljujem i građanima** koji su nam se svih ovih brojnih godina obraćali sa svojim pritužbama, sa svojim problemima, uvjereni da zaštita ljudskih prava i vladavine prava u Hrvatskoj treba biti jača.

Tijekom 30 godina oblikovala nas je i **suradnja s vama**.

A što smo danas?

Danas smo **pet institucija u jednoj** – institucija koja ima čak pet različitih mandata, svaki od kojih bi mogao biti, i u mnogim europskim zemljama jest - zasebna institucija. Institucija pučkog pravobranitelja tako je danas:

1. **Ombudsman**, institucija koja razmatra pritužbe o postojanju nezakonitosti i nepravilnosti, što je bio prvi mandat institucije i onaj kako ju mnogi još uvijek doživljavaju
2. **Nacionalna institucija za ljudska prava**, i to s najvišim stupnjem neovisnosti, tzv. statusom A
3. **Središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije u RH**
4. **Nacionalni preventivni mehanizam** za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja
5. **Tijelo za zaštitu prijavitelja nepravilnosti, tzv. zviždača**

A svakodnevni rad uključuje raznovrsne načine rada:

- **rad u predmetima**, koje otvaramo po pritužbama ili na vlastitu inicijativu, a kad utvrdimo povredu prava ili sumnju na diskriminaciju, upućujemo preporuke, mišljenja, prijedloge i upozorenja, i pratimo provode li se;
- izradu i podnošenje **izvješća Hrvatskom saboru**, koje nije izvješće o radu, već analiza i ocjena stanja ljudskih prava i jednakosti u Hrvatskoj, sa preporukama, kao i **posebna izvješća**
- davanje **mišljenja i prijedloga na zakone** i druge propise i strateške dokumente;
- **prisutnost smo na terenu** – kroz NPM obilaski mjesta na kojima se nalaze osobe lišene slobode ili ograničene slobode kretanja, kao što su zatvori i kaznionice, detencijski centri, psihijatrijske ustanove, policijske postaje), a redovito idemo i u obilaski romskih naselja, domova za starije, mjesta pogođenih potresom, ruralnih područja i drugih mjesta
- **organiziranje javnih događaja**
- **provođenje istraživanja**
- **sudjelovanje u sudskim postupcima**, a uključeni smo i u praćenje izvršenja presuda ESLJP
- **izvještavanje** ugovornih tijela UN-a o primjeni međunarodnih konvencija te sudjelujemo u UPR procesu u okviru Vijeća za ljudska prava UN-a

Sve što sam do sada rekla o našoj povijesti, mandatima, načinima rada i alatima znači i da je **broj područja i tema u kojima smo aktivni iznimno velik**. To su pravo na dobro upravljanje, utjecaj potresa, ali i pandemije na ljudska prava, pravo na rad i diskriminacija pri zapošljavanju i na radu, prava starijih osoba, diskriminacija temeljem rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili imovnog stanja i drugih osnova iz Zakona o suzbijanju diskriminacije, utjecaj siromaštva na ljudska prava, pravo na adekvatno stanovanje, prava nacionalnih manjina, prava hrvatskih branitelja, prava vezana uz pravosuđe, sloboda izražavanja, pravo na javno okupljanje, utjecaj digitalizacije i umjetne inteligencije na ljudska prava; zaštita prijavitelja nepravilnosti,

postupanje policije – i mnoge druge. A u svakom od ovih područja je niz tema i problema s kojima se građani suočavaju i zbog kojih nam se obraćaju.

I tako smo pet institucija u jednoj, no s **jasnom i važnom čvrstom vezom između svih mandata**, naime svi se oni odnose na **zaštitu vladavine prava i ljudskih prava** i sve te mandate mora vršiti **neovisna institucija**.

Neovisnost je naša najveća snaga i sam temelj ideje institucija poput naše i u srži je svih naših pet mandata.

A što je tema teža i kontroverznija i političnija to je neovisnost važnija.

I upravo je zato **neovisnost neovisnih institucija** jedan od najboljih indikatora **stanja demokracije i snage vladavine prava u zemlji**. I ne čudi da se sve snažnije posljednjih godina i u okviru Europske unije i u okviru Vijeća Europe razvijaju novi snažniji standardi neovisnosti i učinkovitosti institucija poput naše – iz tri razloga – **prvi**, jer je to ujedno i jačanje vladavine prava; **drugi**, jer trebamo moći prikupljati informacije, raditi objektivne analize, uočavati probleme i na njih reagirati, dizati glas, poticati promjene i ubrzavati ih, inzistirati na njima, spajati različite strane te educirati; **treći** razlog je niz različitih pritisaka kojima su izložene – od marginalizacije, nedovoljnih sredstava za rad, različitih pritisaka, pa sve do izravnih prijetnji.

A problema u sadašnjosti i izazova za budućnost je puno, jer živimo u objektivno teškim vremenima još uvijek pandemije, itekako prisutnih posljedica dvaju velikih potresa u Hrvatskoj, rata u Europi, i s time povezanim rastom cijena i inflaciji, vremenima klimatske krize, vremenima s porastom dezinformacija i uz iznimno brz razvoj tehnologije za koji još ne znamo koje će sve imati učinke.

A vizija za budućnost institucije pučkog pravobranitelja?

Kako bi ova institucija u odnosu na sve buduće izazove mogla bolje ostvarivati svoj potencijal potrebna je **bolja suradnja, uz poštivanje neovisnosti i osiguravanje uvjeta za učinkovit rad, redovito raspravljanje izvješća u Hrvatskom saboru te veći stupanj implementacije preporuka.**

Stoga neka ova 30. obljetnica pomogne ostvariti dva cilja: **osvijestiti važnost ljudskih prava i vladavine prava** za svakodnevni život ljudi i za cijelo društvo te **podsjetiti** na ulogu ove institucije. I na kraju i u tom duhu, ovim putem svima vama šaljem **poziv na suradnju u promicanju i zaštiti ljudskih prava, jednakosti i vladavine prava** jer to je **jedini** put prema naprijed – bio je u prošlosti, danas je, i ostat će u **budućnosti koja je pred nama**. A pred nama su **brojni izazovi** u kojima ljudska prava trebaju biti naš cilj, a ova **institucija njihov branitelj i promicatelj - uz pomoć svih vas**.

Hvala.